

Briselē, 20.9.2017.
COM(2017) 534 final

KOMISIJAS PAZIŅOJUMS PADOMEI UN EIROPAS PARLAMENTAM

Izaugsmes un kohēzijas veicināšana ES pierobežas reģionos

{SWD(2017) 307 final}

1. PIEROBEŽAS REĢIONI EIROPAS SAVIENĪBAI IR SVARĪGI

Eiropas Savienībai (ES) un tās tiešajiem kaimiņiem Eiropas Brīvās tirdzniecības asociācijā (EBTA) ir 40 iekšējo sauszemes robežu¹. Pēdējo desmitgažu laikā Eiropas integrācijas process ir palīdzējis iekšējiem pierobežas reģioniem pārvērsties no galvenokārt perifērām zonām par izaugsmes un iespēju apgabaliem. Vienotā tirgus pabeigšana 1992. gadā ir palielinājusi ES ražīgumu un samazinājusi izmaksas, jo ir atceltas muitas formalitātes, saskaņoti tehniskie noteikumi vai panākta to savstarpējā atzīšana, kā arī konkurences rezultātā samazinājušās cenas; ES iekšējās tirdzniecības apjoms 10 gadu laikā ir pieaudzis par 15 %; ir panākta papildu izaugsme un radīti vēl aptuveni 2,5 miljoni darbvieta.

Šīs izmaiņas pierobežas reģionus² ir ietekmējušas kā pozitīvi (pārvietošanās brīvība ir palielinājusi pārrobežu mijiedarbību vietējā mērogā), tā negatīvi (ir samazinājusies nodarbinātība muitas pārvaldes un saistīto pakalpojumu jomā). Kopumā nu ir vairāk iespēju vietējā mērogā attīstīt kopīgus pakalpojumus un darbības.

ES iekšējie pierobežas reģioni:

- aptver 40 % ES teritorijas;
- ir mājas 30 % iedzīvotāju — 150 miljoniem cilvēku;
- saražo 30 % no ES IKP;
- mitina gandrīz 2 miljonus pārrobežu svārstmigrantu, no kuriem 1,3 miljoni ir pārrobežu darba ņēmēji, kas ir 0,6 % no visām Eiropas Savienībā nodarbinātajām personām (piem., 450 000 Francijā, 270 000 Vācijā, 140 000 Polijā un 135 000 Slovēnijā).

Līguma par Eiropas Savienības darbību 174. pantā ir atzītas problēmas, ar kurām saskaras pierobežas reģioni, un norādīts, ka ES, izstrādājot un veicot darbības, kas stiprina tās ekonomisko, sociālo un teritoriālo kohēziju, būtu jāpievērš īpaša uzmanība šiem reģioniem.

Kopš 1990. gada Kopienas iniciatīvas Eiropas pārrobežu sadarbībai (*Interreg*) finansējums atbalsta pārrobežu sadarbības programmas ES pierobežas reģionos, tostarp tajos, kas robežojas ar EBTA valstīm. Minētais finansējums ir piešķirts tūkstošiem projektu³ un iniciatīvu, kas ir palīdzējuši uzlabot Eiropas integrāciju. *Interreg* programmu galvenie sasniegumi cita starpā ir šādi: palielināta uzticība, spēcīgāka savienotība, uzlabota vide, labāka veselība un ekonomiskā izaugsme⁴. Iniciatīva *Interreg* ar cilvēku savstarpējās mijiedarbības projektiem, investīcijām infrastruktūrā un atbalstu institucionālās sadarbības iniciatīvām ir sniegusi nozīmīgu devumu pierobežas reģionos un sekmējusi to pārveidi.

Arī pašlaik šis darbs turpinās — ES budžetā 2014.–2020. gada *Interreg* pārrobežu programmām ir atvēlēts nedaudz mazāk par EUR 6 miljardiem. Programmas tiek īstenotas pie visām robežām, un tas nodrošina, ka var turpināt palielināt integrāciju un īstenot pierobežas reģionu potenciālu pilnā apmērā. Ievērojamas investīcijas tiks veltītas tam, lai uzlabotu dzīves

¹ EBTA: Norvēģija, Šveice un Lihtenšteina. Islandei ar ES ir tikai jūras robežas. Skatīt karti 3. lpp.

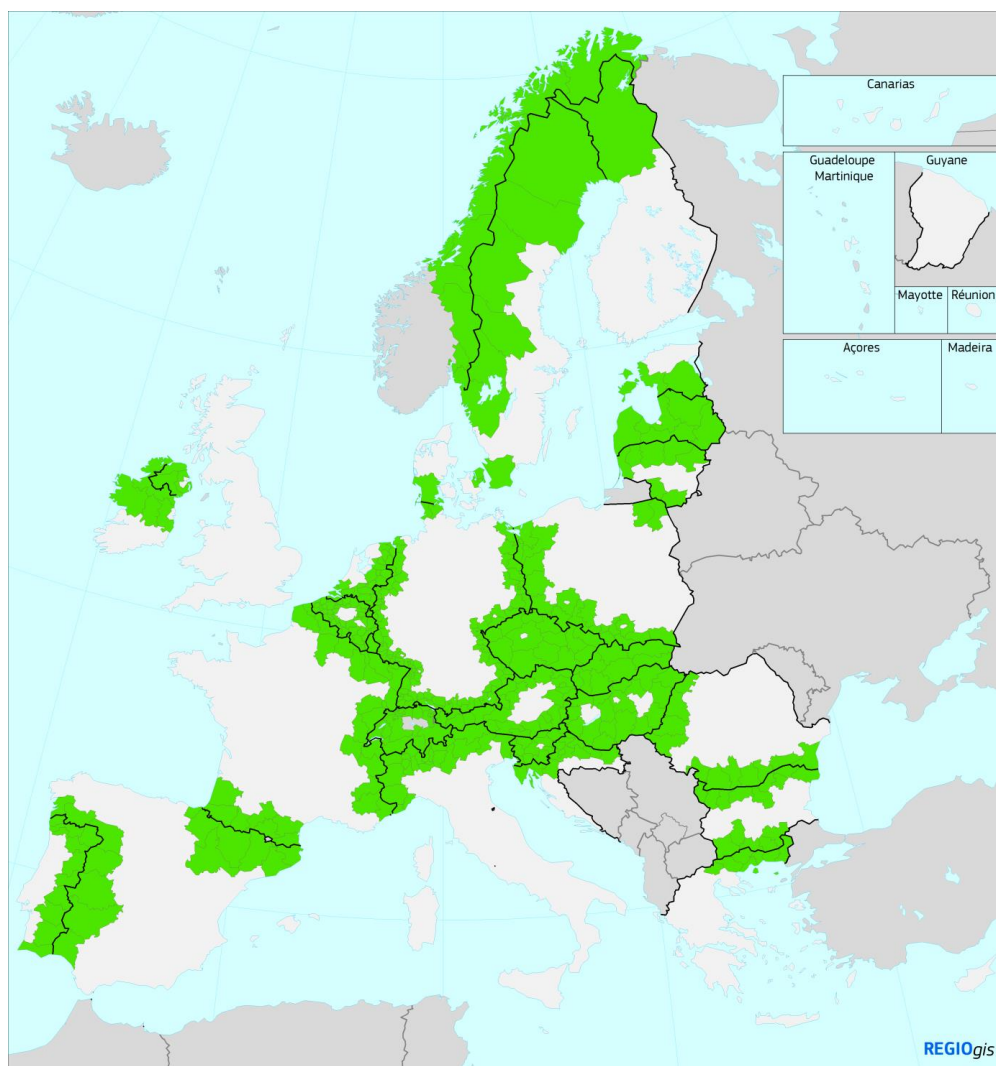
² Statistisku apsvērumu dēļ dati un informācija ir sniegta par Eiropas kopējās statistiski teritoriālo vienību klasifikācijas (NUTS) 3. līmeņa reģioniem: <http://ec.europa.eu/eurostat/web/nuts>.

³ Projekti ir uzskaitīti *Interreg* finansētajā datubāzē *KEEP*: www.keep.eu.

⁴ Pieci svarīgākie sasniegumi tika izcelti 2015. gadā notikušajās *Interreg* 25 gadu jubilejas svinībās.

apstākļus: kopīgas darbības vides jomā un kopīgi klimata pārmaiņu ietekmes mazināšanas pasākumi uzlabos pierobežas iedzīvotāju aizsardzību. Kopīgās pētniecības iniciatīvās un objektos tiks vēl vairāk izmantots pierobežas reģionu potenciāls ekonomikas un inovācijas jomā. Pārdomātas specializācijas stratēģijas palielinās reģionālās un vietējās, tostarp pārrobežu, inovācijas apjomu⁵. Pierobežas reģionu attīstību sekmēs arī Investīciju plāns Eiropai, kas pilnveidots un paplašināts 2016. gadā. Tā trešais pīlārs, kura mērķis ir novērst šķēršļus investīcijām, nodrošinās labvēlīgāku vidi pārrobežu investīciju projektiem⁶.

Pierobežas reģioni ir vietas, kur Eiropas integrācijas procesa pozitīvajām sekām vajadzētu būt jūtāmām visvairāk, jo pārrobežu studijas, mācības, darbs, aprūpe un uzņēmējdarbība ir ikdienas darbības, kam vajadzētu būt iespējamām neatkarīgi no tā, vai pastāv administratīva valsts robeža.

Karte: reģioni pie ES 28 un EBTA iekšējām sauszemes robežām.

⁵ Eiropas Komisijas paziņojums “Inovācijas nostiprināšana Eiropas reģionos: stratēģijas izturētspējīgai, iekļaujošai un ilgtspējīgai izaugsmei”, COM(2017) 376, 2017. gada 18. jūlijs:

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/lv/TXT/?uri=CELEX:52017DC0376>.

⁶ Investīciju plāns: https://ec.europa.eu/commission/priorities/jobs-growth-and-investment/investment-plan_lv.

Tomēr Komisijas apkopotie pierādījumi liecina, ka pierobežas reģionu ekonomiskie rezultāti pārsvarā ir sliktāki nekā citiem dalībvalsts reģioniem. Publisko pakalpojumu, piemēram, slimnīcu un universitāšu⁷, pieejamība pierobežas reģionos parasti ir mazāka. Orientēties dažādās administratīvajās un juridiskajās sistēmās joprojām bieži vien ir sarežģīti un dārgi⁸. Privātpersonas, uzņēmumi, publiskās iestādes un nevalstiskās organizācijas ir dalījušās ar Komisiju savā (dažkārt negatīvajā) pieredzē saistībā ar mijiedarbību pāri iekšējām robežām.

Ir vajadzīgi pasākumi, kas neaprobežojas ar Eiropas finansējumu vien, jo šīs nepārejošās grūtības nevar pārvarēt tikai ar finansējumu un investīcijām. Paziņojumā ir norādīts, kādos veidos ES un tās dalībvalstis var mazināt pārrobežu mijiedarbības sarežģītību, ilgumu un izmaksas un veicināt pakalpojumu koplietošanu pie iekšējām robežām. Tajā aplūkots, kas ir jāuzlabo, lai nodrošinātu, ka pierobežas iedzīvotāji var pilnvērtīgi izmantot abpus robežai piedāvātās iespējas. Tādā veidā ES var vēl vairāk atbalstīt savus pierobežas reģionus un palīdzēt radīt izaugsmi un darbvietas.

Šā paziņojuma mērķis ir pietuvināt ES tās iedzīvotājiem un nodrošināt, ka Eiropas likumdošanas process sniedz reālus labumus privātpersonām un uzņēmumiem. Baltā grāmata par Eiropas nākotni⁹ un turpmākie pārdomu dokumenti aizsāka plaša mēroga diskusijas par to, kā Eiropai būtu jāattīstās nākotnē, lai tā pēc iespējas labāk spētu apmierināt visu eiropiešu vēlmes. Valda plaša pārliecība, ka jo īpaši teritoriālā sadarbība un pārrobežu sadarbība eiropiešiem nodrošina īstenu pievienoto vērtību.

Arī šis paziņojums sniedz ieguldījumu šajā pārdomu procesā, ierosinot pasākumus un sniedzot ieteikumus, kas atvieglo pie iekšējām sauszemes robežām esošo reģionu sadarbības iespējas, palīdz mazināt šķēršļus un pierobežas iedzīvotājiem un uzņēmumiem pilnvērtīgi izmantot šo reģionu potenciālu.

2. NEPĀREJOŠAS GRŪTĪBAS

Sabiedriskajā apspriešanās, kas norisinājās tiešsaistē visās ES valodās, un pēcākā izpētē un informācijas apmaiņā ar ieinteresētajām personām¹⁰ Komisija atklāja vairākus problēmjaudātājumus, ar kuriem saskaras pierobežas uzņēmumi un privātpersonas. Lai gan ne visas šīs problēmas ir raksturīgas tikai pierobežas reģioniem, pārrobežu mijiedarbības biežuma un apjoma dēļ tās šajos reģionos ir īpaši saasinātas.

⁷ Eiropas Komisija, Reģionālās politikas un pilsētpolitikas ĢD, *Territories with specific geographical features* ("Teritorijas ar īpašām ģeogrāfiskajām iezīmēm"), darba dokuments Nr. 02/2009, 2009: http://ec.europa.eu/regional_policy/en/information/publications/working-papers/2009/territories-with-specific-geographical-features.

⁸ Šajā paziņojumā ar robežšķērslī tiek saprasts ne vien brīvas pārvietošanās ierobežojums, kā to noteikusi Eiropas Tiesa, bet arī likums, noteikums vai administratīva prakse, kas mazina pierobežas reģionam piemītošo potenciālu, ko tas varētu īstenot pārrobežu mijiedarbībā.

⁹ Eiropas Komisijas "Baltā grāmata par Eiropas nākotni", COM(2017) 2025, 2017. gada 1. marts.

¹⁰ "Pārrobežu pārskats": http://ec.europa.eu/regional_policy/en/policy/cooperation/european-territorial/cross-border/review/.

Stāsti par dzīvi pierobežā

- Terapeitei, kura uz nepilnu slodzi ir nodarbināta Beļģijā un uz nepilnu slodzi strādā Francijā par ārstata darbinieci, bija jāgaida astoņi mēneši, lai saņemtu uzticamu informāciju par piemērojamo nodokļu režīmu un tātad arī par viņas neto ienākumiem.
- Persona, kura cieta ar darbu saistītā negadījumā Zviedrijā, nevarēja saņemt rehabilitācijas aprūpi mītnes zemē Dānijā, tāpēc ka starp šo abu valstu sociālā nodrošinājuma sistēmām noslēgtās savstarpējās vienošanās ir nepilnīgas.
- Tehniskā liceja skolēns, kas mācās Beļģijā, nevarēja pavadīt mācekļības posmu netālu no mājām — Francijā —, jo starp mācekļa statusu šajās abās valstīs pastāv nepārvaramas atšķirības.
- Ziemeļportugāles iedzīvotājiem, kas vēlas tapt nodarbināti turpat pāri robežai — Spānijā —, var būt jātērē ievērojamas summas oficiāliem dokumentu tulkojumiem un var būt jāgaida vairāki mēneši, līdz tiek atzīta to profesionālā kvalifikācija.
- Ugunsdzēsējiem var būt jāgaida uz robežas, līdz tie saņem atļauju doties palīdzēt saviem kolēģiem robežas otrā pusē. Vairākās dalībvalstīs neatliekamās medicīniskās palīdzības automašīnām ir ierobežotas iespējas vest pacientus pāri robežai.
- Piemēram, pagāja 10 gadi, līdz tika pabeigts Strasbūras (Francija) tramvaja līnijas pagarinājums, kas ved pāri robežai uz kaimiņpilsētu Kēlu Vācijā, jo atšķirās standarti un radās sarežģītas problēmas saistībā ar cenu noteikšanu un biļešu sistēmu.
- Uzņēmumi, kas veic pārrobežu darbību, par savu procedūru īstenošanu tērē par 60 % vairāk nekā iekšzemē darbojošies uzņēmumi, galvenokārt tāpēc, ka rodas papildu izmaksas tulkošanas un sertifikācijas dēļ¹¹.

Šie stāsti liecina, ka daudz pierobežu dzīves aspektu ir pārlietu sarežģīti un apgrūtinoši. Tomēr sabiedriskajā apspriešanā un pētījumā atklājās arī vairāki ļoti pozitīvi Eiropas integrācijas piemēri un iespējas, ko piedāvā pierobežas reģioni.

- Beļģijas pacienti, kam bija trīsreiz nedēļā jāmēro 200 km, lai tiem tiktu veikta dialīze, nu šo pakalpojumu var saņemt 3 km attālumā no mājām, tieši pāri robežai, Francijā, jo abas dalībvalstis ir parakstījušas nolīgumus par veselības aprūpes resursu koplietošanu.
- Daži bērni, kas dzīvo reģionos pie Austrijas un Čehijas Republikas robežas vai Ungārijas un Slovākijas robežas, apmeklē bilingvālus, binacionālus bērnudārzus, kur tie rotaļās apgūst divas valodas un divas kultūras.
- Beniluksa valstis un Vācijas reģions Ziemeļreina-Vestfālene ievieš jaunus ieteikumus, kas atvieglos kvalifikācijas savstarpējo atzīšanu, pamatojoties uz sadarbību, kura balstīta savstarpējā paļāvībā uz viena otras izglītības sistēmu.
- Lai pārstāvētu savas kopīgās intereses, efektīvi organizēties var arī privātpersonas, kā to ir apliecinājusi *Groupement Transfrontalier Européen*¹² — asociācija, kas pārstāv vairāk nekā 30 000 svārstmigrantu, kuri pārvietojas starp Šveici un Franciju.

¹¹ *Ecorys Netherlands* sadarbībā ar *Mazars*, *Study about administrative formalities of important procedures and administrative burdens for businesses* ("Pētījums par svarīgu procedūru administratīvajām formalitātēm un uzņēmumu administratīvo slogu"), Eiropas Komisija, 2017. gada aprīlis, https://ec.europa.eu/growth/tools-databases/newsroom/cf/itemdetail.cfm?item_id=9134&lang=lv, un 2017. gada 2. maija Komisijas dienestu darba dokuments SWD(2017) 213, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1503565263778&uri=CELEX:52017SC0213>.

Šādu iedvesmojošu piemēru tam, kā pierobežas iedzīvotāju labā ir izmantotas ar robežas klātbūtni saistītās iespējas, ir daudz par maz.

Komisija ir sākusi analītisku darbu, kurā pēta ar robežu saistīto sarežģījumu radītās izmaksas un pakalpojumu dublēšanos. Nesenā pētījumā¹³ par robežšķēršļu ekonomisko ietekmi uz IKP un nodarbinātības līmeni reģionos pie iekšējām sauszemes robežām tika pausts pieņēmums, ka šie reģioni varētu būt vidēji par 8 % bagātāki, ja tiktu novērsti visi pastāvošie šķēršļi un visi izmantotu vienu valodu¹⁴. Šis scenārijs nav ne īstenojams, ne vēlams, jo Eiropas pamatā ir daudzveidība un subsidiaritāte. Tomēr arī tad, ja tiktu novērsti tikai 20 % no pastāvošajiem šķēršļiem, pierobežas reģionu IKP pieaugtu par 2 %. Tikpat ievērojama ir arī aplēstā ietekme uz darbvietām — ir potenciāls radīt vairāk nekā 1 miljonu darbvietu. Robežšķēršļu dēļ pašlaik ir ierobežotas iespējas izmantot ražošanas līdzekļus vai arī ir grūtāk panākt apjomradītus ietaupījumus. Tie arī rada izmaksas privātpersonām un uzņēmumiem. Lai gan šī negatīvā ekonomiskā ietekme atšķiras pa dalībvalstīm, skaidri redzams, ka tā ir lielāka valstīs, kur pierobežas reģioni rada lielu daļu no valsts IKP.

Pierādījumi arī liecina, ka nav vienkāršu risinājumu un ka robežšķēršļu rašanās un pārvarēšana ir sarežģīts process, kurā iesaistītas visu līmeņu valdības un publiskās pārvaldes iestādes. Kā norādījušas daudzas ieinteresētās personas, ar robežām saistītās grūtības vienmēr izjūt vietējā mērogā, taču risinājumi vietējā mērogā tiek rasti reti. Lai pārvarētu šķēršļus vai mazinātu sarežģītību, visu līmeņu valdības un pārvaldes iestādēm ir jāstrādā roku rokā.

3. KAS IR PAVEICAMS

Šajā nodaļā ir aplūkotas tās jomas, kurām, kā atzīts Komisijas sagatavošanās darbā, ko tā veikusi kopā ar ieinteresētajām personām (pētījums, apspriešanās un darbsemināri), ir liels potenciāls turpmāku kavēkļu novēršanā. Tajā uzsvērts, kāda nozīme ir pozitīviem soļiem, ko Komisija sper gan savā darbībā, gan atbalstot citus svarīgus dalībniekus.

Katrā iedaļā ir īsi aprakstītas konstatētās problēmas un tās ilustrētas ar piemēriem un/vai labas prakses gadījumiem (piemēri un labas prakses gadījumi ir sīkāk izklāstīti pievienotajā dienestu darba dokumentā). Tajā arī sniegts īss ieskats Komisijas vai valstu iestāžu pašlaik veiktajos pasākumos un, visbeidzot, ja iespējams, ierosinātas jaunas darbības, ko Komisija varētu veikt, vai ieteiktas darbības, ko varētu veikt dalībvalstis un citas ieinteresētās personas.

Turpmāk uzskaitīto 10 darbību īstenošanu atvieglos Komisijas ietvaros izveidojamais “Robežu kontaktpunkts”. Robežu kontaktpunkta uzdevums būs 1) nodrošināt, ka nākotnē veiktajās Komisijas svarīgākajās darbībās tiek pienācīgi ņemts vērā reģionu pārrobežu aspekts, 2) sniegt dalībvalstīm un citiem svarīgiem dalībniekiem atbalstu ar robežām saistītu

¹² *Le Groupement Transfrontalier Européen*: <http://www.frontalier.org/>.

¹³ *Politecnico di Milano, Quantification of the effects of legal and administrative border obstacles in land border regions* (“Tās ietekmes kvantificēšana, kuru pie sauszemes robežām esošajos reģionos rada juridiskie un administratīvie robežšķēršļi”), 2017.

¹⁴ Šajā aprēķinā nav ietvertas izmaksas, kas saistītas ar šķēršļu novēršanu; sīkāku informāciju skatīt 13. zemsvītras piezīmē.

juridisku un administratīvu problēmu risināšanā, jo īpaši tādu problēmu risināšanā, kas saistītas ar ES direktīvu transponēšanu vai koordinācijas prasībām, 3) pārliecināties, ka tiek īstenoti praktiski pasākumi, kas nepieciešami, lai veiktu no šā paziņojuma izrietošas jaunas darbības, 4) rezultatīvi un plaši dalīties pieredzē un labā praksē ar attiecīgām ieinteresētajām personām.

3.1. Sadarbības un apmaiņas pastiprināšana

Komisijas ierosinātu jaunu iniciatīvu pozitīvā ietekme pierobežas reģionos nebūs tik liela, kā iecerēts, ja netiks nostiprināti iedarbīgi pārrobežu sadarbības mehānismi. Neatkarīgi no tā, vai šie mehānismi ir vai nav institucionalizēti, tajos jāatspoguļo ES politikas veidošanā pastāvošā valdības vairāklīmeņu struktūra. Vairāki šādi sadarbības mehānismi jau ir.

Labā prakse. Starpvaldību līmenī Ziemeļu Ministru padome un Beniluksa Savienība ir iedibinājušas procesus, kas paredzēti, lai noteiktu un pārvarētu abpusējus robežšķēršļus. Reģionālā līmenī Augšreinas konference un arī Lielās Kopenhāgenas un Skones komiteja ir izstrādājušas institucionalizētus veidus, kā atklāt šķēršļus un organizēt atbildes reakciju.

Komisija aicina dalībvalstis un reģionus turpināt veidot regulārus dialogus par problēmām, kas saistītas ar robežām. Dalībvalstīm un reģioniem būtu jāpievērš lielāka uzmanība būtiskiem Eiropas integrācijas jēdzieniem, kā savstarpējā atzīšana vai noteikumu un procesu saskaņošana. Komisija aicina dalībvalstis un reģionus pilnvērtīgi izmantot pastāvošās iespējas noslēgt nolīgumus vai konvencijas. Piemēram, četras makroreģionu stratēģijas¹⁵ varētu būt piemērots satvars institucionālai pārrobežu sadarbībai. Turklāt gadījumos, kad sadarbība ir skaidri prasīta ES tiesību aktos, kā tas ir, piemēram, daudzos vides tiesību aktos, tā būtu jāīsteno pilnvērtīgi.

Darbība. Lai atbalstītu šo procesu un nodrošinātu, ka tiek kopīgota labā prakse, Komisija izveidos ES mēroga **profesionālo tiešsaistes tīklu**, kur ieinteresētās personas varēs iepazīstināt ar juridiskajām un administratīvajām problēmām, kas saistītas ar robežām, un šo problēmu risinājumiem, kā arī tos savā starpā apspriest. Šis tīkls izmantos Komisijas izveidotu un jau pastāvošu tiešsaistes platformu *Futurium*, un tīklu pārvaldīs Komisija ar sava Robežu kontaktpunkta starpniecību.

Darbība. Papildus tam Komisija līdz 2017. gada beigām izsludinās atklātu uzaicinājumu par **izmēģinājuma projektiem**. Tas būs paredzēts publiskajām iestādēm, kas vēlas atrisināt vienu vai vairākas ar robežām saistītas juridiskās vai administratīvās problēmas. Projekti varētu būt vērsti, piemēram, uz administratīvo sistēmu saderības palielināšanu, darbaspēka mobilitātes atvieglošanu, kas tiktu panākta, uzlabojot kvalifikācijas atzīšanas iespējas, vai tiesību normu saskaņotības nodrošināšanu. Pamatojoties uz šiem projektiem, tiks izpētīti novatoriski veidi, kā risināt ar robežām saistītas problēmas. To rezultāti tiks apkopoti noslēguma kopsavilkumā,

¹⁵ ES stratēģija Baltijas jūras reģionam, ES stratēģija Donavas reģionam, ES stratēģija Adrijas un Jonijas jūras reģionam un ES stratēģija Alpu reģionam.

kas tiks plaši izplatīts un izmantots, lai palielinātu galveno dalībnieku informētību un spējas. Uzaicinājumā varēs piedalīties jebkura publiskā sektora struktūra, kas vēlas iesaistīties risinājumu rašanā tām ar robežām saistītajām problēmām, kuras ir to kompetencē. Tiks izvēlēti līdz 20 izmēģinājuma projektiem, kuru demonstrējumiem būs liela vērtība un kuriem būs augsta atkārtojamības pakāpe.

3.2. Likumdošanas procesa uzlabošana

Liela daļa konstatēto ar robežām saistīto sarežģītumu pamatcēloņi tiek saistīti ar to, ka līdzās pastāv atšķirīgi noteikumi valstu juridiskajās un administratīvajās sistēmās. Pat tad, ja pastāv Eiropas tiesiskais regulējums, dalībvalstis var vairāk vai mazāk elastīgi un brīvi izvēlēties veidu, kā tās transponē šos tiesību aktus savās valsts sistēmās. Bieži vien noteikti ES tiesību aktos paredzēti standartu līmeņi dažādu dalībvalstu tiesību aktos tiek iekļauti ar dažādu stingrības pakāpi. Tā rezultātā, divām dažādām sistēmām sastopoties pie iekšējām robežām, var rasties sarežģījumi un dažkārt pat juridiskā nenoteiktība, kā arī papildu izmaksas.

Piemērs. Eiropas Parlamenta un Padomes 2014. gada 26. februāra Direktīvā 2014/24/ES par publisko iepirkumu ir noteikti 19 gadījumi, kad piemēro minimālos standartus, piemēram, par konkrētu laika ierobežojumu noteikšanu. Tas rada 19 gadījumus, kad pārrobežu publiskais iepirkums var būt īpaši sarežģīts, jo dažas dalībvalstis piemēros garākus termiņus nekā citas.

Komisija savā Labāka regulējuma paketē, kas tika pieņemta 2015. gadā¹⁶, ir ierosinājusi pasākumus, ar ko nodrošināt, ka politikas iespējās tiek ņemti vērā teritoriālie aspekti. Tas galvenokārt tiek īstenots, veicot pamatotus ietekmes novērtējumus tiesību aktiem, kuros ir iekļauti teritoriāli elementi.

Laba prakse. Neatkarīga struktūra (Māstrihtas Universitātes Starptautiskās un Eiropas reģionu savstarpējās pārrobežu sadarbības un mobilitātes institūts) novērtē gaidāmo valsts un ES tiesību aktu ietekmi uz pārrobežu mijiedarbību, pamatojoties uz darba programmu, kas izstrādāta kopā ar valsts, reģionālajām un vietējām pierobežas ieinteresētajām personām pie Nīderlandes robežas ar Vāciju un robežas ar Beļģiju¹⁷.

Darbība. Komisija arī turpmāk vēltīs pūles, lai noteiktu **ietekmi uz pārrobežu mijiedarbību**, ja gaidāms, ka tā būs ievērojama, izmantojot jau pastāvošās metodes un rīkus. Komisija ar tās Robežu kontaktpunkta un iepriekš aprakstītā profesionālā tīkla starpniecību centīsies panākt, ka pierobežas ieinteresētās personas vairāk iesaistās šajā procesā.

Darbība. Lai palīdzētu dalībvalstīm nodrošināt nepieciešamo koordināciju laikā, kad tās transponē ES tiesību aktus savos tiesību aktos, Komisijas Robežu kontaktpunkts organizēs **speciālo zināšanu un padomu** nodošanu par reģionu pārrobežu aspektiem. Tam par pamatu

¹⁶ Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "Labāks regulējums labāku rezultātu sasniegšanai — ES programma", COM(2015) 215 *final*, 2015. gada 19. maijs.

¹⁷ Māstrihtas Universitātes Starptautiskās un Eiropas reģionu savstarpējās pārrobežu sadarbības un mobilitātes institūts: <https://www.maastrichtuniversity.nl/research/institute-transnational-and-euregional-cross-border-cooperation-and-mobility-item>.

cita starpā tiks izmantoti iepriekš minēto izmēģinājuma projektu rezultāti un pastāvošā labā prakse.

3.3. Pārrobežu publiskās pārvaldes iespējamības nodrošināšana

ES dalībvalstīm ir atšķirīga administratīvā kultūra un sistēma. Kad satiekas dažādas sistēmas, šīs atšķirības var radīt šķēršļus. Vairums administratīvo procedūru parasti tiek attiecinātas uz atsevišķu valsti, un pārrobežu procedūras ir mazāk izplatītas. Tomēr pierobežas ieinteresētajām personām var būt regulāri nepieciešamas procedūras, kas nav attiecināmas tikai uz iekšzemi. Kopīgas pieejas vai izpratnes trūkums, kā arī tas, ka pastāv maz savstarpēji atzītu dokumentu, var novest pie ilgām un dārgām procedūrām, pat ja tās attiecas uz būtiskiem dzīves notikumiem.

Piemēram, dažas publiskās iestādes ir sākušas izmantot e-pārvaldi agrāk nekā citas, kā rezultātā var rasties sarežģījumi pārrobežu darbībās, jo īpaši tad, ja vajadzīgi kādi dokumenti vai veidlapas. Izmantotie e-pārvaldes risinājumi parasti vairāk ir piemēroti iekšzemes, nevis pārrobežu darbībām¹⁸. Publisko iestāžu e-sistēmu sadarbība joprojām ir ierobežota.

Piemērs. Mijiedarbība starp privātpersonām un publiskajām iestādēm Dānijā lielā mērā notiek digitālā vidē. Pārrobežas svārstmigrantiem, kas dzīvo kaimiņvalstīs, var būt sarežģīti iegūt nepieciešamos identifikācijas elementus un piekļuves tiesības. Piemēram, īsi termiņi nodokļu maksātāja identifikācijas numura (*skattepersonnummer*) piešķiršanai var izraisīt kavējumus darba līgumu noslēgšanā un veselības apdrošināšanā. Ja noteikti jautājumi tiek kārtoti ārpus digitālajām sistēmām, var rasties kavējumu un nokavētu termiņu risks.

Komisija savā ES e-pārvaldes rīcības plānā 2016.–2020. gadam¹⁹ izklāsta ilgtermiņa redzējumu par atvērtām, efektīvām un iekļaujošām publiskās pārvaldes iestādēm, kas neatkarīgi no robežām sniedz personalizētus pilncikla (*end-to-end*) digitālos publiskos pakalpojumus. Lai gan plāns ir vispārīgs, tajā ir ierosināti pasākumi un rīki, kas būs īpaši noderīgi pierobežas reģioniem, piemēram, vienreizējas iesniegšanas princips (t. i., informācija publiskajām iestādēm tiek iesniegta tikai vienreiz neatkarīgi no izcelsmes valsts²⁰) un automatiskās tulkošanas rīks publiskajām iestādēm²¹.

Darbība. Dalībvalstu un reģionālajām/vietējām pašvaldībām **jātiek galā ar e-pārvaldes izaicinājumu** un jāspēr konkrēti soļi, kas radīs patiesas izmaiņas pierobežas iedzīvotāju labā. Komisija atbalstīs šo procesu, aktīvi popularizējot pastāvošus e-risinājumus pierobežas

¹⁸ Eiropas Komisijas ziņojums “EU eGovernment Report 2016” (“ES 2016. gada e-pārvaldes ziņojums”) liecina, ka tiešsaistes publiskie pakalpojumi uzlabojušies nevienmērīgi, *Digital Single Market, News, Digibytes*, 2016. gada 3. oktobris: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/eu-egovernment-report-2016-shows-online-public-services-improved-unevenly>.

¹⁹ Eiropas Komisija, “ES e-pārvaldes rīcības plāns 2016.–2020. gadam. Pārvaldes digitalizēšanās paātrināšana, COM(2016) 179, 2016. gada 19. aprīlis, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?qid=1503566265012&uri=CELEX:52016DC0179>.

²⁰ Eiropas Komisija, *The “Once-Only” Principle (TOOP) Project launched in January 2017* (“2017. gada janvārī sākts projekts “Vienreizējas iesniegšanas princips””), *Digital Single Market, Project News and Results*, 2017. gada 26. janvāris, <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/once-only-principle-toop-project-launched-january-2017>.

²¹ *Machine translation for public administrations — MT@EC* (“Mašīntulkošana publiskās pārvaldes iestādēm — MT@EC”): https://ec.europa.eu/info/resources-partners/machine-translation-public-administrations-mtec_en.

ieinteresēto personu un to publisko iestāžu vidū, kuras visvairāk saskaras ar pārrobežu datu apmaiņu. Šajā nolūkā Komisija mudinās savos **pašreizējos un nākamajos e-pārvaldes projektos** iesaistīt pierobežas ieinteresētās personas, lai sniegtu privātpersonu un uzņēmumu vajadzībām atbilstošus pārrobežu publiskos pakalpojumus. Tam spēcīgu pamatu nodrošina veiksmīgi pašlaik notiekoši projekti, kā elektronisko personas apliecību savstarpējā atzīšana vai sociālā nodrošinājuma informācijas elektroniskā apmaiņa (*EESSI*).

3.4. Uzticamas un saprotamas informācijas un palīdzības sniegšana

Robežšķēršļu novēršanai būs vajadzīgs laiks un ilgstošas pūles. Ir ļoti svarīgi, lai pa to laiku varētu piekļūt pieejamai un uzticamai informācijai un problēmu risināšanas pakalpojumiem privātās dzīves vai darba jautājumos otrpus robežai. Ar šo paziņojumu saistītā sagatavošanās darba laikā ir atklājušās privātpersonu un uzņēmumu bažas par uzticamu informācijas pakalpojumu trūkumu, kā rezultātā var rasties juridiskā nenoteiktība, kas kavē pārrobežu mijiedarbību vai paldzina un sadārdzina pārrobežu projektu īstenošanu.

Labā prakse. Augšreinas trīspusējā Francijas, Vācijas un Šveices pierobežas reģionā izveidotais vienoto kontaktpunktu tīkls *Infobest*²², ko sākotnēji finansēja *Interreg*, pašlaik sniedz uzticamu informāciju privātpersonām par visiem pārrobežu dzīves, tostarp nodarbinātības un izglītības, aspektiem un sniedz atbalstu pārrobežu saskarsmē ar dažādām publiskajām iestādēm.

Šajā saistībā ir noderīgi Eiropas mēroga pakalpojumi un rīki, piemēram, “Tava Eiropa”, Iekšējā tirgus informācijas sistēma un tīkls *SOLVIT*.

Darbība. Komisija nesen iesniedza priekšlikumu **Vienotas digitālās vārtejas (VDV)**²³ regulai, kas pēc tās pieņemšanas dos iespēju privātpersonām un uzņēmumiem, izmantojot vienotu digitālo kontaktpunktu, vieglāk piekļūt augstas kvalitātes informācijai, tiešsaistes administratīvajām procedūrām un palīdzības pakalpojumiem. Ar VDV pirmoreiz plānots piemērot vienreizējās iesniegšanas principu ES mērogā, jo tā dod iespēju dažādu dalībvalstu kompetentajām iestādēm nepastarpināti apmainīties ar pierādījumiem, kas nepieciešami vairākās svarīgās procedūrās. Tā arī mudinās lietotājus sniegt atsauksmes, lai spētu aizvien labāk apmierināt lietotāju vajadzības un ievāktu informāciju par vienotā tirgus šķēršļiem.

Darbība. Lai tiktu atrisināts vairāk privātpersonu un uzņēmumu pārrobežu problēmu, Komisija nesen pieņemtajā paziņojumā “Rīcības plāns *SOLVIT* stiprināšanai: vienotā tirgus sniegto priekšrocību nodrošināšana iedzīvotājiem un uzņēmumiem”²⁴ apņēmas papildus **nostiprināt *SOLVIT* dalībvalstīs.**

²² *Infobest*: <https://www.infobest.eu/>.

²³ 2017. gada 2. maija priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par vienotas digitālās vārtejas izveidi informācijas, procedūru, palīdzības un problēmu risināšanas pakalpojumu sniegšanai un par Regulas (ES) Nr. 1024/2012 grozījumiem: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX%3A52017PC0256>.

²⁴ Eiropas Komisijas paziņojums “Rīcības plāns *SOLVIT* stiprināšanai: vienotā tirgus sniegto priekšrocību nodrošināšana iedzīvotājiem un uzņēmumiem”, COM(2017) 255, 2017. gada 2. maijs: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX:52017DC0255>.

3.5. Atbalsts pārrobežu nodarbinātībai

Sagatavošanās darbā tika konstatēts, ka darbaspēka mobilitāte ir vissvarīgākā joma, ko tieši ietekmē robežšķēršļi. Tas jo īpaši attiecas uz pārrobežu darba ņēmējiem, kas dzīvo vienā robežas pusē un ik dienu vai nedēļu dodas uz darbu uz otru robežas pusi²⁵.

Eiropas mērogā pastāv vairāki rīki un koordinācijas mehānismi, kas atvieglo pārrobežu darbu, piemēram, Eiropas Nodarbinātības dienestu tīkls (*EURES*), sociālā nodrošinājuma sistēmu koordinācijas noteikumi, Eiropas kvalifikāciju sistēma, kas palīdz izprast un salīdzināt kvalifikācijas, *Europass* sistēma, kas dod iespēju privātpersonām informēt par savām prasmēm un kvalifikācijām, Eiropas prasmju/kompetenču, kvalifikāciju un profesiju klasifikācija un Eiropas profesionālā karte — ES mēroga digitālā procedūra profesionālo kvalifikāciju atzīšanai. Kas attiecas uz finansējumu — gan ES Nodarbinātības un sociālās inovācijas programma (*EaSI*), gan Eiropas Sociālais fonds nodrošina atbalstu darbaspēka mobilitātei pierobežas reģionos. *EaSI* programmas *EURES* apakšprogramma atbalsta pārrobežu partnerības, kuru ietvaros pārrobežu darba ņēmējiem un to darba devējiem tiek sniegta informācija un darbā iekārtošanas pakalpojumi.

Laba prakse. Galisijas un Ziemeļportugāles sociālā nodrošinājuma iestādes un darba inspekcijas ir izveidojušas tīklu, ko atbalsta vietējā *EURES* pārrobežu partnerība un kas dod iespēju ātrāk novērst pārrobežu mobilitātes šķēršļus, ar kuriem saskaras darba devēji un darba ņēmēji. Iestādes ir izveidojušas rezultatīvas sadarbības saiknes starp sociālā nodrošinājuma struktūrām un darba inspekciju šajā pārrobežu reģionā.

Tomēr šo pasākumu/rīku pozitīvā ietekme pierobežas reģionos vēl nav tik liela, cik varētu būt. Joprojām var uzlabot tādus procesus kā mācekļības pabeigšana, personas prasmju un kompetenču pilnīga atzīšana, piekļuve brīvajām darbvietām, darba ņēmēju apzināšana, juridiskās noteiktības gūšana fiskālos jautājumos, pilna sociālā nodrošinājuma seguma garantēšana, medicīnas darbinieku profesionālās darbības apdrošināšanas iegāde, sarežģītas profesionālo sertifikātu ieguves procedūras. Uzlabojumus var panākt arī tādās jomās kā informācijas sniegšana, tostarp privātpersonām un darba devējiem, un datu vākšana lēmumu pieņemšanas vajadzībām.

Darbība. Dalībvalstis un reģionālās pārvaldes iestādes tiek mudinātas pastiprināt sadarbību starp **valsts nodarbinātības dienestiem** pierobežas reģionos, tostarp radīt kopīgus pārrobežu nodarbinātības dienestus, lai uzlabotu piekļuvi informācijai un darbvietām pārrobežu darba tirgū. Izmantojot iepriekš minēto ierosināto profesionālo tīklu, informācija par pastāvošo praksi tiks izplatīta plašāk.

²⁵ Pārrobežu darba ņēmēji (pierošanas darbinieki) ir ES/EBTA pilsoņi — lai kāda arī nebūtu to konkrētā valstspiederība (ar noteikumu, ka viņi ir ES 28 vai EBTA pilsoņi) —, kas dzīvo vienā ES vai EBTA valstī, bet strādā citā un regulāri (ik dienu vai vismaz reizi nedēļā) dodas pāri robežai.

3.6. Daudzvalodības veicināšana pierobežā

Kultūru un tradīciju bagātība Eiropā ir liela vērtība. Daudzvalodība ir viens no Eiropas integrācijas mērķiem. Spēja runāt svešvalodās arī kļūst aizvien svarīgāka nodarbināmības, mobilitātes un konkurētspējas palielināšanā, jo īpaši pierobežas reģionos.

Laba prakse. Vācijas reģions Zāra 2014. gadā pieņēma stratēģiju “France-strategy”²⁶, kas veicina divvalodību visos pārvaldes līmeņos. To papildina mācību programma, kurā paredzētas obligātas franču valodas mācības, sākot jau no pirmsskolas. Tādējādi vairāk nekā puse bērnudārzu šajā apgabalā ir divvalodīgi.

Neraugoties uz to, šā paziņojuma sabiedriskās apspriešanas laikā daudzi norādīja, ka valoda ir grūtību avots. Pierobežas ieinteresēto personu pieredze bieži vien liecina par gadījumiem, kad elastības trūkums dažādu valodu lietojumā abās robežas pusēs palielina administratīvo slogu, kā arī kavē jēgpilnas apmaiņas starp publiskās pārvaldes iestādēm un privātpersonām.

Komisija īsteno Padomes apstiprināto stratēģiju, kuras pamatā ir ES valstu un valdību vadītāju noteiktais mērķis nodrošināt visiem iedzīvotājiem iespēju jau no agras bērnības mācīties divas svešvalodas²⁷. Pierobežas reģionos viena no šīm valodām vislabākajā gadījumā varētu būt kaimiņvalsts valoda. Valodu mācīšanās ir arī viena no Eiropas izglītības, apmācības, jaunatnes un sporta finansēšanas programmas “Erasmus+” vispārējām prioritātēm. Programma var daudzējādi atbalstīt valodu mācīšanos pierobežas reģionos.

Darbība. Dalībvalstis, reģioni un pašvaldības tiek aicinātas izmantot mūžizglītības iespējas, lai pastiprinātu centienus **veicināt divvalodību** pierobežas reģionos. Pastāvošajai labajai praksei vajadzētu būt iedvesmas avotam, un Komisija turpinās popularizēt šādu praksi. Attiecīgā gadījumā šā mērķa izpildi atbalstīs ar pastāvošajiem finansēšanas instrumentiem, piemēram, *Erasmus+* vai *Interreg* pārrobežu sadarbības programmām.

3.7. Pārrobežu pieklūstamības veicināšana

Transports ir svarīgs elements, kas sekmē apmaiņas starp reģioniem pāri valstu robežām. Jo īpaši sabiedriskā transporta pakalpojumi ne vien veicina integrācijas procesus, bet arī palielina pārrobežu savienotības ilgtspēju. Daudzi pierobežas reģionu iedzīvotāji joprojām saskaras ar sabiedriskā transporta pakalpojumu trūkumu, nepietiekamību vai sliktu kvalitāti. Tas izpaužas trīs līmeņos: 1) infrastruktūras savienojumos, 2) pakalpojumu sniegšanā un 3) pakalpojumu kvalitātē. Dažādu problēmu (piem., atšķirīgu prioritāšu, dažādu juridisko/procesuālo/organizatorisko pieeju, budžeta ierobežojumu) dēļ daudzviet gar ES iekšējām robežām it īpaši trūkst mazāka mēroga dzelzceļa infrastruktūras vai tā nedarbojas.

Laba prakse. *Interreg* finansē pārrobežu mobilitātes projektus, no kuriem vairums ir atrodami datubāzē *KEEP*²⁸. Piemēram, trīspusējā Vācijas, Nīderlandes un Beļģijas pierobežas

²⁶ Zāras 2016. gada oktobra stratēģija “France strategy”:

https://www.saarland.de/dokumente/ressort_finanzen/MFE_Frankreich_Startegie_LangDIn4S_UK_Lay2.pdf.

²⁷ Eiropas Savienība, ES Padome, *Padomes secinājumi par daudzvalodību un valodu prasmi attīstību*, 2014. gada maijs: [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX:52014XG0614\(06\)](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX:52014XG0614(06)).

²⁸ www.keep.eu.

apgabalā sabiedriskā transporta pakalpojumu sniedzēji ir izveidojuši kopīgu platformu (<http://mobility-euregio.com>) ar apvienotiem grafikiem, kopīgām cenām un modernu biļešu sistēmu. Vācijas un Šveices pierobežā tika izveidota jauna autobusu līnija maršrutā Grencaha-Vīlene (DE)–Bāzele (CH), lai pārvadātu 1900 vietējos svārstmigrantus (kopējais iedzīvotāju skaits ir 14 000).

ES līmenī augsta prioritāte tiek piešķirta tehnisko un juridisko standartu saskaņotības un koordinācijas uzlabošanai, kā arī savstarpējas izmantojamības panākšanai transporta nozarē. Koordinācija un saskaņotība ir sekmīgi panākta *TEN-T* jomā, kas var būt piemērs citām, ar transportu nesaistītām politikas jomām. Piemēram, gaidāmie ES tiesību akti nodrošinās piemērotus pamatnosacījumus ES mēroga multimodālo ceļojumu informācijas pakalpojumu sniegšanas jomā, dodot iespēju ceļojumu informācijas vērtības ķēdē sadarboties visām attiecīgajām ieinteresētajām personām²⁹.

Darbība. 2018. gadā būs pieejams Komisijas **pētījums par trūkstošiem dzelzceļa savienojumiem** gar iekšējām robežām. Tas ar Robežu kontaktpunkta starpniecību tiks kopīgots ar ieinteresētajām personām.

Darbība. Pārrobežu sabiedriskā transporta pakalpojumu organizēšana un ieviešana ir valstu, reģionu un vietējo pašvaldību kompetencē. Tāpēc dalībvalstis, reģioni un pašvaldības tiek mudinātas **pastiprināt savus centienus nodrošināt privātpersonām kvalitatīvākus, vairāk integrētus sabiedriskā transporta pakalpojumus**. Robežu kontaktpunkts darīs pieejamu labu praksi un, ja iespējams, sniegs ekspertu padomus.

3.8. Veselības aprūpes iestāžu koplietošanas veicināšana

Viena no ES prioritātēm ir dalībvalstu sadarbības veicināšana ar mērķi uzlabot to veselības aprūpes pakalpojumu savstarpējo papildināmību pierobežas reģionos³⁰. Pārrobežu veselības aprūpes izdevumu atlīdzināšanas jomā pastāv dažādas struktūras un principi, tāpēc ir, piemēram, dažādas un sarežģītas procedūras veselības aprūpes pakalpojumu iepriekšējai atļaušanai un maksājumu/atmaksas atļaušanai, administratīvais slogs pacientiem, kas saņem speciālistu konsultācijas pāri robežām, nesaderības tehnoloģiju izmantojumā un pacientu datu kopīgošanā un kopīgas pieejamas informācijas, tostarp pacientu valodā sniegtas informācijas, trūkums. Tāpēc abās robežas pusēs pastāvošie piekļuves iespēju ierobežojumi liedz pilnvērtīgi izmantot veselības aprūpes iestādi. Arī ārkārtas palīdzības un glābšanas dienesti dažkārt saskaras ar kavēkļiem pārrobežu darbību veikšanā.

Laba prakse. Institucionalizēto nolīgumu, ar kuru izveidotas 7 organizētas pārrobežu veselības aprūpes zonas pie Francijas un Beļģijas robežas³¹, ir izmantojuši vairāk nekā 20 000 pacientu, kas ir saņēmuši veselības aprūpes pakalpojumus kaimiņvalstī — tuvāk savai dzīvesvietai.

²⁹ Tiks ieviesti ar deleģēto regulu, kas papildina Direktīvu 2010/40/ES.

³⁰ Papildus pašā Līgumā iekļautajiem noteikumiem var minēt Direktīvu par pacientu tiesību piemērošanu pārrobežu veselības aprūpē (Direktīva 2011/24/ES) un Regulu par sociālās nodrošināšanas sistēmu koordinēšanu (Regula (EK) Nr. 883/2004).

³¹ *Espaces Transfrontaliers, La Communauté de santé transfrontalière:*
<http://www.espaces-transfrontaliers.org/ressources/themes/sante/sante-4/>.

Darbība. Komisija, visaptveroši **kartējot pārrobežu sadarbību veselības aprūpes jomā** visā ES, noteiks labu praksi un analizēs nākotnē gaidāmās problēmas. Karte būs pieejama 2018. gadā un ar Robežu kontaktpunkta starpniecību tiks kopīgota ar ieinteresētajām personām. Komisija 2018. gadā arī organizēs stratēģisku pasākumu, kurā tiks izcelta laba prakse pārrobežu sadarbībā veselības aprūpes jomā un izpētīts, kā to varētu turpmāk attīstīt visā ES.

3.9. Pārrobežu sadarbības tiesiskā un finansiālā satvara apsvēršana

Lai atvieglotu sadarbību pāri Eiropas robežām, ES ir ieviesusi vairākus juridiskus un finansiālus rīkus. Piemēram, Eiropas teritoriālās sadarbības grupa³² dod iespēju subjektiem no divām vai vairākām dalībvalstīm strādāt kopā tādas kopīgas struktūras ietvaros, kurai ir juridiskās personas statuss. Tas daudzos gadījumos atvieglo pārrobežu sadarbību, kā arī dod reģionālajām un vietējām iestādēm iespēju īstenot sadarbību, kam nav nepieciešams dalībvalsts līmenī ratificēts nolīgums. Tomēr, tā kā šie rīki ir pilnīgi institucionāli, tos ne vienmēr var izmantot juridisku un administratīvu šķēršļu novēršanai.

Laba prakse. Lilles, Turnē un Kortreikas Eiropas teritoriālās sadarbības grupa (ETSG) *Eurometropolis*³³ ir vislielākā pārrobežu metropole Eiropā. Tā pulcē 14 iestādes no Francijas un Beļģijas (valsts pārvaldes iestādes, reģionālās un vietējās iestādes, attīstības aģentūras), kas sadarbojas, lai likvidētu “robežefektu” un padarītu metropoles 2,1 miliona iedzīvotāju ikdienas dzīvi vieglāku.

Darbība. Vairākas dalībvalsts apsver, cik noderīgs būtu jauns **instruments**, kas dotu iespēju pēc atbildīgo kompetento iestāžu piekrišanas brīvprātīgi piemērot vienas dalībvalsts noteikumus kaimiņdalībvalstī konkrētām, laikā ierobežotām projektam vai darbībai, kuru īsteno pierobežas reģionā un kuru iesākušas vietējās un/vai reģionālās publiskās iestādes. Komisijas dienesti rūpīgi seko līdzi šim darbam. Ņemot vērā iepriekš 3.1. iedaļā minētajos izmēģinājuma projektos gūtos pierādījumus, Komisija apsvērs šā instrumenta izstrādes iespējas.

Darbība. Dalībvalstīm un Eiropas iestādēm būtu jau agrīni jāiesaistās dialogā, lai izpētītu, kā nākamās **finansēšanas programmas** varētu sniegt stratēģiski nozīmīgāku ieguldījumu robežšķēršļu novēršanā un pārvarēšanā un pārrobežu publisko pakalpojumu attīstīšanā.

3.10. Lēmumu pieņemšanai nepieciešamo pierādījumu gūšana par pārrobežu mijiedarbību

Lai pārvarētu robežšķēršļus, pirmām kārtām ir jāsavāc dati un pierādījumi par tiem, taču informācijas vākšanā un analizēšanā par sarežģījumiem un grūtībām, kuri saistīti ar robežām,

³² Eiropas Parlamenta un Padomes 2006. gada 5. jūlija Regula (EK) Nr. 1082/2006 (OV L 210, 31.7.2006., 19. lpp.), kas grozīta ar 2013. gada 17. decembra Regulu (ES) Nr. 1302/2013 (OV L 347, 20.12.2013., 303. lpp.).

³³ *Eurometropolis*: <http://www.eurometropolis.eu/>.

tiek ieguldīts maz resursu. Izcili informācijas vākšanas un analīzes piemēri rodami Francijā³⁴ un Ungārijā³⁵.

Iespējas izstrādāt īstenu pārrobežu politiku un pieņemt lēmumus šajā jomā mazina arī ierobežotā statistikas un ģeotelpisko datu pieejamība par pārrobežu plūsmām. Daži reģioni ir veikuši pasākumus, uz kuriem savā darbībā varētu balstīties arī citi reģioni.

Labā prakse. Lielā reģiona (Luksemburgas un tās apkārtnes) datu portālā³⁶ tiek vākti dati no pieciem valsts un reģionālajiem statistikas birojiem, lai sniegtu politikas veidotājiem pierādījumus par pārrobežu plūsmām un teritoriālajām tendencēm teritorijā, kurai raksturīga intensīva mijiedarbība (tajā ir, piemēram, 200 000 pārrobežas darba ņēmēju).

Statistikas un ģeotelpiskie dati, kas raksturo pārrobežu plūsmas un parādības, ne vienmēr ir pieejami pietiekamā daudzumā un ne vienmēr ir pietiekami standartizēti, lai politikas veidotāji varētu pieņemt informācijā balstītus lēmumus. Dalībvalstīm būtu jāizpēta novatoriskas datu vākšanas metodikas (piem., ģeotelpiskā piesaiste vai ģeokodēšana), ar ko var iegūt pārrobežu analīzei gatavus datus, piemēram, režģa datus, un šie centieni būtu jākoordinē Eiropas Statistikas birojam.

Darbība. Komisija finansē **viena gada izmēģinājuma projektu, kurā piedalās statistikas biroji** un kura mērķis ir pārbaudīt iespējas izmantot darbaspēka apsekojuma datus, administratīvos un tautas skaitīšanas datus, kā arī mobilo tālruņu datus. Šis kopīgais darbs ar dalībvalstīm būtu jāturpina un jāpastiprina, pamatojoties uz izmēģinājuma projekta iznākumu, kas būs zināms 2018. gadā.

Darbība. Komisija strādā kopā ar Eiropas Teritorijas plānošanas un kohēzijas novērošanas tīkla (*ESPON*) teritoriālās sadarbības programmu, lai papildus **veicinātu ar pierobežas reģioniem saistīto teritoriālo pētniecību**. Komisija par pamat izmanto arī sekmīgos teritoriālās pētniecības pasākumus, ko finansējusi Septītā pamatprogramma pētniecībai un tehnoloģiju attīstībai, pamatprogramma “Apvārsnis 2020” un Kopīgais pētniecības centrs. Lai pierobežas iedzīvotāju problēmu risināšanā sekmētu informācijā balstītu lēmumu pieņemšanu, šo darbu izmantos Robežu kontaktpunkts.

4. SECINĀJUMI

ES iekšējie pierobežas reģioni sniedz ievērojamu ieguldījumu Eiropas sociālekonomiskajā labklājībā. Šajos ģeogrāfiskajos apgabalos privātpersonas, uzņēmumi un publiskās iestādes ik dienu izjūt Eiropas integrācijas procesus.

Pierādījumi liecina, ka, samazinot negatīvo ietekmi, kāda ir pierobežas reģionos pastāvošajiem teritoriālajiem, juridiskajiem un administratīvajiem pārrāvumiem, var gūt lielu labumu.

³⁴ *Mission Opérationnelle Transfrontalière:* www.espaces-transfrontaliers.org.

³⁵ *Central European Service for Cross-Border Initiatives:* www.cesci-net.eu.

³⁶ *Grand Région:* <http://www.grande-region.lu/portal/>.

Lai labāk izmantotu pierobežas reģionu potenciālu, ir jārīkojas ES līmenī sadarbībā ar dalībvalstīm, reģioniem un citām ieinteresētajām personām. Liela nozīme tajā ir Komisijai. Savas kompetences jomās tā var rīkoties tieši — ierosināt tiesību aktus vai finansēšanas mehānismus. Vienlaikus tā var arī palīdzēt dalībvalstīm un reģioniem labāk izprast sastopamās problēmas un radīt funkcionējošus mehānismus; tas ir panākams, veicinot dalīšanos informācijā un iepazīstinot ar veiksmīgas prakses gadījumiem.

ES budžets pierobežas reģionu attīstībā pēdējos 25 gados ir sniedzis ievērojamu ieguldījumu. Turpmākām finansēšanas programmām būtu jāturpina sniegt šo atbalstu, cik vien lietderīgi un efektīvi iespējams, galveno uzmanību pievēršot jomām, kurās var gūt īpaši augstu pievienoto vērtību Eiropas Savienībai. Varētu, piemēram, apsvērt iespēju nodrošināt, ka ar robežām saistīto grūtību novēršana ir pārrobežu sadarbības programmu centrā. Liela nozīme šajās programmās būtu jāpiešķir arī trūkumu un saikņu neesības novēršanai dažādās politikas jomās, tostarp transporta jomā. Visbeidzot, varētu apsvērt arī apvienoto publisko pakalpojumu koplietošanu pierobežas kaimiņreģionos un iestāžu veidošanas vajadzības.

Šajā procesā liela nozīme ir arī dalībvalstīm un reģioniem — tiem ir jārīkojas savas kompetences jomās, lai nepieļautu šķēršļu rašanos un lai pārvarētu jau pastāvošos šķēršļus. Tiem būtu rūpīgi jāapsver iespējas ar katru kaimiņu pastiprināt koordināciju (piem., ES tiesību aktu transponēšanā), savstarpējo atzišanu un pieskaņošanu viens otram.

Komisija rīkosies jau 2017. gadā un arī nākamajos gados, kā izklāstīts iepriekš. Lai varētu ātri īstenot ierosinātās darbības, drīz tiks sākta Robežu kontaktpunkta darbība.

Mērķis ir pierādīt, ka pierobežas reģioni var palielināt savu ieguldījumu ES iedzīvotāju sociālekonomiskajā labklājībā un vienlaikus kļūt par Eiropas integrācijas “dzīvajām laboratorijām” Eiropas teritoriju un to iedzīvotāju labā.